

ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЛЬВІВСЬКОМУ СКАНСЕНІ

Здавна українці більшість споруд – оборонних, житлових та сакральних – споруджували з дерева. З давніх часів центральною спорудою будь-якого українського населеного пункту була церква. Тому їх українці зводили з особливою турботою. Ці храми є надбанням української та всесвітньої культури, цінними об'єктами краєзнавчого та релігійного туризму. Не менш цінними є й інші збережені традиційні споруди – хати, стайні, комори, клуні, млини, вітряки, кузні, шпихліри, тартаки, корчми та б. ін.

На жаль, багато шедеврів дерев'яного будівництва не збереглося до сьогодні, оскільки були знищені невблаганністю часу та злочинним втручанням людських рук. Одним з найкращих способів збереження традиційної дерев'яної забудови є перенесення цінних зразків дерев'яної архітектури до музеїв народної архітектури та побуту (скансенів), де вони відтворюються у первісному вигляді і перебувають під постійним наглядом реставраторів.

Така практика широко застосовувалася в Україні у 70 – 80-их роках ХХ ст., коли сформовано більшість існуючих музеїв просто неба нашої держави [1].

Скансен (швед. *skansen*) — перший у світі етнографічний музей, архітектурно-етнографічний комплекс з міні-музеями в окремих будівлях, розміщений на острові Юргорден в Стокгольмі, заснований Артуром Газеліусом 11 жовтня 1891 р. Слово *скансен* походить від назви місцевості, де його створено. Згодом цим терміном почали називати будь-які етнографічні музеї просто неба [3].

Думки про створення скансенів в Україні виникали неодноразово. На початку ХХ ст. було декілька спроб у різних містах України створити скансени. Проте усі вони були невдалими [1]. Створити скансен прагнули і у Львові. У 1930 р. стараннями директора Національного музею у Львові Іларіона Свенціцького, мистецтвознавця Михайла Драган та митрополита Андрія Шептицького до Львова перенесли шедевр бойківської сакральної архітектури церкву Св. Миколи (1795) з с. Кривка на Турківщині. Проте повноцінний музей просто неба так і не вдалося створити [2].

Перший скансен на території України засновано 1964 р. у м.

Переяслав-Хмельницький на Київщині. Незабаром постали музеї просто неба в Ужгороді (1965), у Львові (1966), Києві (1969), Чернівцях (1977) [4].

Львівський музей народної архітектури та побуту (Шевченківський гай) засновано 1966 р. як відділ народного будівництва при Музеї етнографії та художнього промислу. У 1971 р. його реорганізовано у “Музей народної архітектури та побуту у Львові”. Нині експозиція просто неба займає площу близько 80 га, на якій встановлено сто двадцять чотири пам’ятки народної архітектури, об’єднані в п’ятдесят чотири садиби, в тому числі, шість церков, п’ять дзвіниць та одну каплицю. Експозиція розміщується за етнографічним принципом зонами вздовж хвилястого шляху за такою послідовністю: Бойківщина, Лемківщина, Гуцульщина, Буковина з Покуттям, Поділля, Волинь, Полісся, Львівщина [2, 3].

В музеї представлені зразки більшості типів церковної дерев’яної архітектури Західної України, зокрема, церкви Св. Миколи (1795) з с. Кривка Турківського р-ну, Св. арх. Михайла (1863) з с. Тисовець Сколівського р-ну і Св. Параскеви (1822) з с. Стоянів Радехівського р-ну Львівської обл., церква Св. Трійці (1774) з м. Чернівці, церква Успення Пресвятої Богородиці (1773) з с. Соколів Бучацького р-ну Тернопільської обл., церква Св. Володимира і Ольги (1992), споруджена за зразком лемківської церкви 1831 р. в с. Котань Кроснянського воєводства (Польща) [4].

У Львівському скансені будівлі відтворені в тих ансамблях, до яких вони належали. Тому у музеї створено ряд мікросіл, які представляють згадані вище історико-етнографічні області. У житлових, господарських і виробничих спорудах експонуються предмети домашнього вжитку, одяг, знаряддя сільського господарства, транспортні засоби. Серед архітектурних експонатів зустрічаємо хати різних типів, гуцульську гражду, комори, хліви, стодоли, клуні, шпихлір, водяний млин, вітряк, олійню, кузню, сукновальню та ін. [2].

Львівський скансен – це не лише наукова установа, а й значний туристичний центр. У музеї відпочивають мешканці Львова, приїжджають на екскурсії туристи, проводяться різноманітні свята та фестивалі, зокрема, День міста, Свято Матері, Свято хліба, фестивалі “Співоче Поле” і “Казка у гаю”, заходи присвячені релігійним святам – Спалах Різдвяної Звізди, Великодня Гаївка, Зелені свята. Налагоджений продаж буклетів, листівок, сувенірів.

В останні роки в музеї проводиться інтенсивна робота із створення “живого” скансену. За концепцією “Живого музею” відбувається не лише

представлення колекції, але й демонстрація побуту українців минулого, зокрема західного регіону. Таким чином зберігається та популяризується не тільки матеріальна спадщина, а й нематеріальна: побут, традиції, обряди, вірування, танці, співи, тощо. На сьогоднішній день у музеї відбувається демонстрація та майстер-класи наступних ремесел:

- гра на автентичних музичних інструментах (хата з с.Тухолька (1910 р.), проводить майстер-клас етномузикознавець Любомир Кушлик);

- ткацтво (хаті з с. Либохора (1812 р.), проводить майстер-класи п. Любомира Шевців);

- виготовлення олії (в олійні з с. Головецьке (XIX ст.), в музеї щовихідних олійник розповідає про виготовлення олії та демонструє інструменти необхідні для цього.);

- лялька мотанка та бісероплетіння (у школі з с. Бусовисько (1880 р.) відбуваються майстер-класи з виготовлення ляльки-мотанки. Проводить їх народна майстриня Любов Шльомська.);

- бджільництво (на пасіці з с. Осмолода реконструйовано пасічництво. Професійний пасічник розповідає про особливості бджільництва, пропонує дегустацію меду, відкритий для огляду відвідувачів Скляний вулик);

- традиційна випічка хліба в печі на дровах (в унікальній бойківській хаті із села Синевирська Поляна, Межигірського р-ну, Закарпатської обл. (1887 р.) проводиться майстер-клас з виготовлення традиційних хлібобулочних виробів – так званих “бойківських випікусів” – під чітким керівництвом господині хати пані Алли);

- прядіння (у з с. Бережонка (XIXст.) працівницю музею у національному костюмі демонструє процес прядіння);

- миловаріння (у хаті з с. Бережонка (XIX ст.) проводиться демонстрація виготовлення мила з різних рослин) [5].

На території музею поблизу кузні з с. Тур’є здійснюється цікавий проект – “Козацька слобода”. Коваль Святослав демонструє традиційне ковальське мистецтво. Представник товариства Кіш козак Мирослав організував роботу козацької корчми, де відвідувачів частують кулішем за козацьким рецептом, українським борщем або грибною юшкою, варениками, запашним чаєм на травах, а також домашнім квасом. Члени військово-історичного клубу “Курінь Печерської сотні...” Тарас, Левко та Дмитро проводять майстер-класи з володіння холодною та вогнепальною козацькою зброєю, зі стрільби з лука. Відвідувачі можуть взнати багато цікавого про життя, побут, та військову справу реєстрових козаків середини

XVII ст.

На території музею проживає багато свійських тварин. Це і вівці та кози, яких можна зустріти по території музею, а також у хаті с. Шандрівець. Свійські птахи (кури, гуси, качки та лебеді живуть у стайні с. Либохора, але часто вигодять на прогулянку до музейного озера). Також на території музею можна зустріти багато диких тварин, особливо птахів.

У скансені є конюшня із чотирма кіньми. Два рудих коника гуцульської породи возять відвідувачів на справжньому возі, а також можлива й екскурсія на возі. Два чорних високих вороних коня української верхової породи возять дорослих і малих відвідувачів верхи [5].

Поступово стараннями дирекції та працівників музею Львівський скансен перетворюється на справжній центр української традиційної культури та мистецтва, стає потужним туристичним об'єктом.

Список використаних джерел:

1. *Бойко О.* Музеї народної архітектури та побуту // Вісник інституту “Укрзахідпроектреставрація”. – Львів, 1996. – Вип. 4. – С. 67 – 73.
2. *Данилюк А., Красовський І. та ін.* Музей народної архітектури і побуту у Львові. – Львів, 1980. – 183 с.
3. *Данилюк А.Г.* Українські скансени. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 104 с.
4. *Каднічанський Д.А.* Використання історико-культурної спадщини України у туризмі на прикладі скансенів / Д.А.Каднічанський // Красзнавство: науковий журнал. – Ч. 1 (78). – Ніжин: ТОВ НВП “Ферокол”, 2012. – С 128–137.
5. Сайт Музею народної архітектури і побуту «Шевченківський гай». – 2015. – [Цит. 2015, 21 серпня]. – Доступний з: <http://lvivskansen.org/>

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА
ФРАНКА
Кафедра туризму географічного факультету**

**ГЕОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА І ТУРИЗМ:
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД**

Матеріали
ІХ наукової конференції
з міжнародною участю

Львів–Ворохта
25-27 вересня 2015 р.

Львів – 2015

УДК 338.48(4)

Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід /
Матеріали ІХ наукової конференції з міжнародною участю. – Львів, 2015. – 207
с.

Матеріали наукової конференції охоплюють особливості реалізації державної політики в галузі туризму, розробки туристичного продукту, економічного забезпечення туризму, просторового поширення туристичних ресурсів, специфіки підготовки фахівців для туристичної галузі, розвиток спеціалізованих видів туризму, історію туризму.

Авторами збірника є провідні вчені та молоді науковці України, Польщі.

Рецензенти:

Мальська М.П., д-р екон. наук, професор Львівського національного університету імені Івана Франка

Антонюк Н.В., д-р істор. наук, професор Львівського національного університету імені Івана Франка

Петлін В.М., д-р геогр. наук, професор Львівського національного університету імені Івана Франка

канд. екон. наук: Мандюк Н.Л.

канд. геогр. наук: Біланюк В.І., Гамкало М.З., Романів П.В., Каднічанський Д.А., Манько А.М, Пандяк І.Г.

Рекомендовано до друку Вченою Радою географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 6 від 16.09.2015 р.)

Автори опублікованих матеріалів відповідають за точність наведених фактів, цитат, власних імен, статистичних матеріалів та інших відомостей.

Точка зору редколегії не завжди збігається з позицією авторів.

© Львівський національний університет
імені Івана Франка, 2015

© Автори статей, 2015

<i>Завадовський Т., Кутепова А.</i>	
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	57
<i>Завадовський Т., Литвиненко К.</i>	
ГАСТРОНОМІЧНИЙ ТУРИЗМ НА ЧЕРКАЩИНІ.....	61
<i>Жук І. З.</i>	
ЕКСТРАПОЛЯЦІЯ ТРЕНДІВ ЯК МЕТОД ПРОГНОЗУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ТУРИСТИЧНИХ ПОТОКІВ.....	64
<i>Каднічанський Д. А.</i>	
ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЛЬВІВСЬКОМУ СКАНСЕНІ.....	70
<i>Каднічанський Д. А., Топольська Ю. А.</i>	
ЗАМКОВИЙ ТУРИЗМ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	74
<i>Кізима В.</i>	
МОДЕЛІ АДАПТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕТНИХ ПЕРЕВАГ НА РИНКУ МІЖНАРОЖНИХ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ...	77
<i>Ковальчук А.С.</i>	
ВІЙСЬКОВО-ПОДІЄВИЙ ТУРИЗМ: СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА.....	81
<i>Козира А. М.</i>	
ЕТНОГРАФІЧНИЙ ТУРИЗМ ЯК МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ УКРАЇНЦІВ.....	83
<i>Кудла Н.</i>	
ТУРИСТИЧНА ПОСЛУГА В СУЧАСНІЙ МОДЕЛІ АГРОТУРИСТИЧНОГО ГОСПОДАРСТВА.....	87
<i>Куречко Г.</i>	
АКТУАЛЬНІ ТА ПОТЕНЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ФІТНЕС-ТУРИЗМУ	89
<i>Мальська М. П., Жук І. З.</i>	
ТУРИСТИЧНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ КРАЇНИ.....	91
<i>Мальська М. П.</i>	
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ.....	95
<i>Мандюк Н.Л., Манько А.М.</i>	
ПЕРЕДУМОВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	101
<i>Манько А.М., Біляковська М.С.</i>	
КРЕАТИВНА КОНЦЕПЦІЯ ФОРМУВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ МІСТА ЛЬВОВА ЗА ДОПОМОГОЮ МЕРЕЖІ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА «!FEST».....	106

